

Kendelse

afsagt den 23. januar 2024

Sag nr. 2023-04265

[Klager 1]

[Klager 2]

[Klager 3]

mod

Sundhedspolitisk Tidsskrift

[Klager 1] har på egne vegne og på vegne af [Klager 2] og [Klager 3] klaget til Pressenævnet over artiklen ”*Ekspertter: Forskning af bivirkninger af Pfizer-vaccine er bevidst vildledende*”, bragt den 19. april 2023 på sundhedspolitisktidskrift.dk, idet de mener, at god presseskik er tilsidesat.

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over blandt andet, at artiklen indeholder ukorrekt information, at mediet ikke har udvist tilstrækkelig kildekritik, og at angreb og svar ikke er bragt i sammenhæng.

1 Sagsfremstilling

Forud for offentliggørelsen

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har til Pressenævnet indsendt den korrespondance, de havde med mediet inden offentliggørelsen. Det fremgår heraf, at Sundhedspolitisk Tidsskrift den 18. april 2023 sendte følgende mail til [Klager 3]:

”Hej [Klager 3]

Jeg er blevet bedt om at se på artiklen ’Batch-dependent safety of the BNT162b2 mRNA COVID-19 vaccine’ trykt i European Journal of Clinical Investigation, som du er medforfatter på. Jeg har nu talt med fire eksperter inden for statistik og epidemiologi, som samstemmende siger, at artiklen ikke kan konkludere det, den gør, på det datagrundlag, den bygger på. Jeg mener, at der er masser af grund til at være kritisk over for medicinalindustrien, men det skal ske på et korrekt grundlag. Der er ingen grund til at folk skal være bange uden grund. Mine spørgsmål til dig er: Hvor meget har du været inde over artiklen – dataarbejdet, analysen og konklusionen?

Som klinisk professor burde du nemt kunne se de metodemæssige fejl, der er i artiklen. Hvorfor lægger du navn til en artikel, der er så fejlbehæftet, som mine kilder siger, den er?

Hvordan har du det med, at der kan være folk, der bliver bange for vacciner og bivirkninger på baggrund af denne artikel?

Mvh [Journalisten]

Kritikpunkterne handler bla. om:

- Der er ikke taget højde for demografi i undersøgelsen. Vi ved, at nogle vaccine batches, blev givet til befolkningsgrupper, der blev anset som værende særligt sårbare på grund af sygdom eller alder.
- Der er en naturlig forskydning mellem en vaccine bliver indkøbt, til den bliver givet, til eventuelle bivirkninger bliver indberettet og registreret, som artiklen ikke tager højde for. Mange bivirkninger er ikke inkluderet i undersøgelsen, da de først er indløbet og indregistreret senere end det undersøgte tidsrum. Der tolkes desuden forkert på de indberettede bivirkninger.
- Der indgår mere en tre millioner doser vacciner i datagrundlaget, som ikke er blevet brugt i den undersøgte periode. Det fremgår ikke af undersøgelsen, om et batch med vacciner er helt, delvist eller slet ikke administreret.”

Sundhedspolitisk Tidsskrift sendte den 18. april 2023 endnu en mail til de tre klagere. Af denne fremgår:

”Kære [Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3]

Jeg er journalist på Medicinske Tidsskrifter og er blevet bedt om at se på artiklen 'Batch-dependent safety of the BNT162b2 mRNA COVID-19 vaccine' trykt i European Journal of Clinical Investigation, som I er forfattere til. Vi har nu talt med flere eksperter inden for statistik og epidemiologi, som samstemmende vurderer, at artiklen ikke kan konkludere det, den gør, på det datagrundlag, den bygger på. Vi vil naturligvis gerne have en respons fra jer i forhold til kritikken – enten hver især eller et samlet svar. Jeg har aftalt med min redaktør, at I bør have tid til at gennemlæse kritikpunkterne og formulere et svar. Hvis vi har en respons fra jer senest i morgen inden kl 10 er det fint. Vores kilder er to uvildige eksperter i statistik og metode, samt Lægemiddelstyrelsen og Statens Serum Institut, hvis data danner grundlag for artiklen. Kritikpunkterne handler om:

1. Der er ikke taget højde for demografiske variable

De første vaccine batches blev givet til befolkningsgrupper, der blev anset som værende særligt sårbare på grund af sygdom eller alder. Derefter kom social- og sundhedspersonale, som er kendt for at indberette mere end andre befolkningsgrupper. ”Selvfølgelig skal der korrigeres for alder, sygdomsstatus og om det er sundhedspersonale eller ej, der vaccineres. Der er INTET i undersøgelsen, der siger noget om hvorvidt det er noget ved selve batchen, der er skyld i forskellige antal bivirkninger,” udtaler uvildig ekspert i statistik og metode.

2. Bivirkningsstatistik er brugt forkert Artiklen tager nemlig ikke udgangspunkt i de 13.635 indberetninger om bivirkninger, datasættet rummer, men vælger i stedet at fokusere på de 43.496 individuelle beskrivelser af bivirkninger. Sådan kan man ikke

arbejde meningsfuldt med bivirkningsdata, siger Lægemiddelstyrelsen. Dertil kommer, at der er en naturlig forskydning mellem en vaccine bliver indkøbt, til den bliver givet, til eventuelle bivirkninger bliver indberettet og registreret, som artiklen ikke tager højde for. Mange bivirkninger er ikke inkluderet i undersøgelsen, da de først er indløbet og indregistreret senere end det undersøgte tidsrum. ”Hvis de sidste afgivne doser endnu ikke har haft tid til at få indberettet deres bivirkninger er data jo inkomplet, og man burde lave en analyse, der tager højde for denne censurering eller indhente bivirkningsdata i et par måneder længere end vaccinedata. I det hele taget mangler der et tidsaspekt i analysen, man kan ikke se hvornår de forskellige vacciner er givet,” udtaler uvildig ekspert i statistik og metode.

3. Der indgår hele, halve og ubrugte batch i analysen Tal fra Statens Serum Institut viser, at de 52 batches med vacciner, der henvises til i artiklen, indeholder i alt 10,9 millioner indkøbte vacciner. Af artiklen fremgår kun at der er administreret 7.835.280 millioner vacciner i det undersøgte tidsrum.

”Artiklen kæder bivirkning sammen med batchbeholdningen, men ikke med antal givne vacciner. Sammenligner du et tidligt batch, hvor 100 pct af beholdningen er blevet brugt, med et batch sidst i deres studieperiode, hvor kun 25 pct af beholdningen er blevet brugt og der ikke er tid til at indberette noget som helst, ja så bliver det jo skævvredet med en faktor 4. Det giver en stor forskel i absolutte tal, som der slet ikke er taget højde for i analysen,” siger kilde fra Statens Serum Institut. Mvh [Journalisten]”

Den 19. april 2023 besvarede [Klager 1] mailen på vegne af de tre klager: Af svaret fremgår blandt andet:

”Kære [Journalisten],

Nedenfor ser du vores kommentarer og svar til kritikpunkterne. Svaret er også vedhæftet som pdf. Vi skal bede om at såvel vores indledende kommentarer som svar bliver bragt uredigeret i sin fulde længde. Bekræft gerne modtagelsen samt at vi får gengivet vores fulde genmæle.

Udenfor vores svar, skal vi informere dig om, at vi har indsendt flere formelle klager til såvel [Bynavn 3]s Universitet som SSI over en af dine anonyme kilder, [Person 1]s grænseoverskridende adfærd og stærkt injurierende udtalelser vedrørende vores studie. [Person 1] synes således at have et personligt motiv for at miskreditere vores data. Vores klager er under behandling.

Her følger vores svar:

[...]”

Herefter fremgår klagerens svar af mailen.

Den 19. april 2023 svarede journalisten klagerne følgende:

”Hej [Klager 1] Mange tak for tilsendte. Kilderne er ikke anonyme i artiklen. De står frem med navn, og jeg nævnte jo også flere i telefonsamtalen med dig går. I det, vi sendte til jer i går, valgte vi dog at fjerne navnene og alene skrive kildernes faglige

position, da artiklen jo ikke er offentliggjort endnu, og vi ikke ønskede at I citaterne blev brugt til personangreb. Det er beklageligt, hvis der er opstået en misforståelse på den baggrund. Er der på den baggrund noget i svaret, I gerne vil ændre? Vi vil selvfølgelig gerne bringe jeres svar, det er kun fair. Venlig hilsen [Journalisten]”

Påklaget artikel

Sundhedspolitisk Tidsskrift bragte den 19. april 2023 artiklen ”*Ekspertes: Forskning af bivirkninger af Pfizer-vaccine er bevidst vildledende*” [Ordet ”bevidst” blev den 21. april 2023 fjernet, *Pressenævnet*] på sundhedspolitisktidsskrift.dk.

Der er i artiklen indsat fire billeder af henholdsvis [Person 2], [Person 3], [Person 1] og [Person 4]. Af billedteksten fremgår: ”En række eksperter mener, at artiklen fra de tre danske forskere konkluderer på forkert grundlag og er bevidst vildledende. Eksperterne er øverst fra venstre [Person 2] og [Person 3]. [Ordet ”bevidst” er efterfølgende blevet fjernet fra billedteksten, *Pressenævnet*] Nederst fra venstre [Person 1] og [Person 4].”

Af artiklens underrubrik fremgår:

”Gav nogle leveringer (batches) af Pfizer-vaccinen mod COVID-19 så markant flere bivirkninger, at det kan sammenlignes med at spille russisk roulette? Det hævder tre danske forskere i en ny artikel udgivet i videnskabeligt tidsskrift. En række eksperter mener dog, at artiklen konkluderer på forkert grundlag og er bevidst vildledende pseudovidenskab. [Ordet ”bevidst” blev den 21. april 2023 fjernet, *Pressenævnet*].

Af artiklen fremgår:

Et stort udsving i antallet af registrerede bivirkninger for forskellige størrelser leveringer (batches) med Pfizer-vacciner bør ifølge forfatterne til artiklen ’Batch-dependent safety of the BNT162b2 mRNA COVID-19 vaccine’ få advarselslamperne til at lyse rødt og føre til yderligere undersøgelser af batchspecifikke bivirkninger. Artiklen er trykt i *European Journal of Clinical Investigation* og bygger på danske vaccinedata i perioden 27.12.2020 til 11.01.2022, der er opnået gennem aktindsigt. Forfatterne er [Klager 1], cand.merc. i logistik, [Klager 2], læge og ph.d. samt dennes [Civilstand], [Klager 3], overlæge ved Hjertemedicinsk Afdeling, [Bynavn 1] og [Bynavn 2] Hospital og klinisk professor i kardiologi ved Institut for Klinisk Medicin, [Bynavn 3]s Universitet. Artiklens hovedpointe er, at mange bivirkninger er indberettet på en række batches, der alle er på mindre end 100.000 doser. Artiklens pointe illustreres via en figur (se figuren herunder) med 52 undersøgte batches med vacciner, der viser markant flere bivirkninger for små batches i forhold til større batches, hvor der er færre eller slet ingen bivirkninger.”

Der er i artiklen indsat en graf, hvor y-aksen viser "Suspected adverse events" og x-aksen viser "BNT162b2 vaccine doses per batch". Grafen illustrerer, hvordan bivirkninger ved små og større batches af vacciner fordeler sig.

Af artiklen fremgår herefter:

”Konklusionen antyder, at der kan være et batch-afhængigt sikkerhedssignal for BNT162b2-vaccinen (Pfizer-vaccinen, red), og at der er behov for yderligere undersøgelser for at udforske den foreløbige observation og dens konsekvenser,” skriver forfatterne derfor afslutningsvis i artiklen.

Konklusion om "gode" og "dårlige" vacciner

Resultatet er foruroligende og bør føre til flere undersøgelser, mener forfatterne.

”Sendinger af samme lægemiddel burde ikke medføre så markante bivirkningsforskelle. Det betyder, at der er noget omkring enten produktet eller proceduren, som ikke har været ensartet ved Pfizers corona-vacciner,” udtaler [Klager 2] i en pressemeddelelse, der blev offentliggjort i forbindelse med artiklen. [Der er i artiklen indsat et link til den omtalte pressemeddelelse, *Pressenævnet*].

I pressemeddelelsen skriver de også, at der har været tale om et decideret russisk roulette, hvor nogle danskere har fået en ”god” vaccine, mens andre har fået en ”dårlig”.

”De normale krav til sikkerhed og dokumentation ved nye lægemidler blev tilsidesat, da corona-vaccinerne blev nød-godkendt. Vores studie blotlægger bagsiden af medaljen. Nemlig at graden af bivirkninger ikke på forhånd var tilstrækkeligt kendt og dermed blev det nærmest russisk roulette, hvor nogle fik Pfizer-vacciner med 1000 gange flere bivirkninger end andre, som fik vacciner stort set uden bivirkninger,” udtaler [Klager 1]. Han har i flere omgange henvendt sig til Folketingets Epidemiudvalg for at få iværksat undersøgelser af batchsikkerhed. Siden artiklen blev offentliggjort den 30. marts 2023 er den ifølge [Klager 2] blevet delt over 7.000 gange på Twitter i især Japan, Tyskland, Frankrig og Brasilien. Samtidig har hun beskyldt danske medier for censur og for at være bange for at omtale artiklens videnskabelige fund.

Sundhedspolitisk Tidsskrift dækker vigtig ny forskning, og vi har derfor spurgt en række af landets førende eksperter inden for statistik og epidemiologi, om de kan bakke op om artiklens opsigtsvækkende konklusion.

Tilbagemeldingen lyder enstemmigt – Nej.

Fejlslutninger

[Person 2], dr.med., ph.d., cand.scient. og seniorforsker ved Steno Diabetes Center [Bynavn 4] samt lektor i biostatistik på Institut for Folkesundhedsvidenskab på [Bynavn 4] Universitet har gennemlæst artiklen. Hans dom er kontant:

”Forfatterne skriver selv, at de ikke kan konkludere kausalitet (årsagssammenhæng, red.) på baggrund af tallene. Alligevel konkluderer de netop det i pressemeddelelsen, hvor de fremstår sikre på kausalitet, selv om det er i direkte modstrid med deres eget udsagn i artiklen, om at studier af denne type ikke kan påvise kausalitet,” siger [Person 2].

Der er i artiklen indsat en tekstboks:

”De tre forskere svarer på kritikken

Sundhedspolitisk tidsskrift har bedt [Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] om at svare på kritikken fra en række eksperter, som vi har talt med. Det gør de i dette indlæg, som de har skrevet, og som vi bringer i fuld ordlyd: *”Kritiserede forskere: Vores artikel har ikke metodemæssige fejl og er grundigt gennemarbejdet”* [Teksten linker til artiklen med klagerens svar, *Pressenævnet*]

Artiklen fortsætter:

”[Person 3], professor i statistik ved Institut for Matematiske Fag ved [Bynavn 3]s Universitet er enig. Hun fortæller, at en af statistikkens grundregler er, at man ikke kan sætte lighedstegn mellem association og årsagssammenhæng, som der gøres i artiklen og den medfølgende pressemeddelelse.

”Et eksempel, jeg ofte bruger i undervisningen, er: Når der bliver solgt flere ispinde, er der flere drukneulykker. Betyder det, at det er farligt at spise is, når man skal ud at svømme? Nej, når det er varmt, bliver der solgt flere is, og der er flere, der bader,” siger [Person 3], som tidligere er kåret som årets underviser for sin evne til at formidle svære matematiske og statistiske metoder.

De adspurgte eksperter peger begge på en række dybt alvorlige fejl i artiklens statistiske metode og i datasættet, artiklen bygger på, som vi vil gennemgå i de følgende afsnit.

Små batches til særligt sårbare grupper

Vil man udlede noget om de enkelte batches, er det ifølge [Person 3] nødvendigt at tage højde for andre variable, som for eksempel hvornår i pandemien vaccinen blev givet, hvor megen naturlig immunitet der var i befolkningen samt demografiske forskelle som alder og præ-eksisterende sygdom.

Artiklen tager ikke højde for nogle af delene.

I 2020 var vaccinen fra Pfizer helt ny og en mangelvare på verdensplan, og de første leverancer indeholdt batches, der var relativt små og på under 100.000 doser. Med tiden steg størrelsen på leveringerne. Sundhedspolitisk Tidsskrift har gennemgået batchnumre og set på tidspunkt for levering, og de små batchnumre, hvor der er mange indberetninger af bivirkninger (blå linje i artiklens figur), korresponderer med at det var de første batches, der blev leveret til Danmark.

I prioriteret rækkefølge blev de første batches med vacciner givet til de tre grupper i samfundet, som blev anset som mest sårbare. Rækkefølgen var:

1. plejehjemsbeboere (antal 42.455).
2. personer på 65 år og ældre som modtager praktisk hjælp og personlig pleje (antal 59.977).
3. personer på 85 år og ældre, som *ikke* bor på plejehjem eller modtager personlig pleje (antal 98.449).

Derefter blev vaccinerne givet til gruppe 4. som var social- og sundhedspersonale (antal 405.664).

Ekstra mange indberetninger

Der er skærpet indberetningspligt på alle nye lægemidler, og oveni kom stor mediebevågenhed over for den nye vaccine mod COVID-19, den første af sin slags. Derfor blev der især i den først tid indsendt ekstra mange indberetninger, så Lægemedelstyrelsen i samarbejde med det Europæiske Lægemedelagentur (EMA) så hurtigt som muligt kunne fange forskellige bivirkningsmønstre. Det betød også, at hvis en ældre eller i forvejen syg person udviste nogle former for gener i tiden omkring vaccinationerne, så blev det indberettet.

Lægemedelstyrelsen bekræfter, at de fik ualmindeligt mange henvendelser i den første tid efter, at vaccinen blev indført.

”Lægerne og det øvrige sundhedspersonale skulle indberette alt, hvad de mistænkte som værende bivirkninger, og vi fik rigtig mange indberetninger. Normalt får vi ikke mange indberetninger på i forvejen kendte bivirkninger eller multisygge, fordi det er svært at vurdere, hvad der er årsag til symptomerne, men lige præcis i denne periode fik vi,” siger [Person 4], ph.d. i biologi og farmakologi og [Stilling] i Lægemedelstyrelsen.

[Person 4] peger desuden på, at det er en kendt tendens, at sundhedsprofessionelle i højere grad indberetter bivirkninger på sig selv, end den øvrige befolkning gør. Det kan hænge sammen med, at de sundhedsprofessionelle kender indberetningssystemet og har et fagligt udgangspunkt for at mærke, hvordan potentielle bivirkninger kan føles i kroppen.

”Af den grund vil der være flest indberetninger per vaccination for de batches af vacciner, der blev anvendt tidligt i vaccinationskampagnen,” siger [Person 4].

Der er ikke taget højde for nogle af disse faktorer i undersøgelsen, og det gør det umuligt for forfatterne at konkludere det, de gør, siger [Person 3].

”Selvfølgelig skal der korrigeres for alder, sygdomsstatus og om det er sundhedspersonale eller ej, der vaccineres. Der er INTET i undersøgelsen, der siger noget om, hvorvidt det er noget ved selve batchen, der er skyld i forskellige antal bivirkninger,” slår [Person 3] fast.

Forkert brug af bivirkningsdata

Et andet alvorligt kritikpunkt er, at forfatterne misfortolker bivirkningsdata.

Ifølge Lægemedelstyrelsen, som er den myndighed i Danmark, der har størst erfaring med at arbejde med bivirkningsdata, bruger artiklens forfattere bivirkningsdata forkert. Artiklen tager nemlig ikke udgangspunkt i de 13.635 indberetninger om bivirkninger, datasættet rummer, men vælger i stedet at fokusere på de 43.496 individuelle beskrivelser af bivirkninger. Det er dem, der er opstillet i artiklens figur. Sådan kan man dog ikke arbejde med bivirkningsdata, siger [Person 4]:

”Det er vigtigt at skelne mellem de to, fordi nogle bivirkningsindberetninger er meget specifikke, og de har derfor kun én indberetningskode, mens en allergisk reaktion f.eks. kan have rigtig mange undertyper af bivirkninger som kløe, udslæt eller hævelse, som indberetter kan have registreret.”

En indberetning om irritation efter stik med vaccine vil derfor ofte blive registreret som flere individuelle bivirkninger (kløe, hævelse, udslæt), og at fokusere på antallet af individuelle bivirkninger kan derfor give et forkert billede af risikoen ved en given vaccine.

Skævvredne bivirkningsindberetninger

Et andet problem er, at artiklen bygger på et ufuldstændigt datasæt. Der er en naturlig forskydning mellem, at en vaccine bliver indkøbt, til den bliver givet, til lægerne får indberettet eventuelle bivirkninger og til, at de bliver registreret i systemet, som artiklen ikke tager højde for.

De data, artiklen bygger på, er batches med vacciner indkøbt i tidsrummet 27.12.2020 – 11.01.2022, som så er sammenholdt med bivirkningsdata indberettet i samme tidsrum. Det betyder, at der i sagens natur vil være indberettet flest bivirkninger på de først givne vacciner og færre på de vacciner, der er givet nærmere den undersøgte periodes slutdato.

[Person 3] mener, at det gør det vanskeligt at konkludere noget som helst ud fra datasættet.

”Hvis de sidste afgivne doser endnu ikke har haft tid til at få indberettet deres bivirkninger, så er data jo inkomplet, og man burde lave en analyse, der tager højde for denne censurering eller indhente bivirkningsdata i et par måneder længere end vaccinedata. I det hele taget mangler der et tidsaspekt i analysen, for man kan ikke se, hvornår de forskellige vacciner er givet,” siger [Person 3].

Lægemiddelstyrelsen bekræfter, at der er tale om et ufuldstændigt datasæt. Der er ikke lavet konkrete opgørelser over det præcise antal bivirkninger indgivet i den i artiklen undersøgte periode, men frem til den 21. marts 2023 er der lavet 37.141 indberetninger til Lægemiddelstyrelsen om bivirkninger i forbindelse med Pfizer-vaccinen.

”Der er en kæmpe skævvridning af datasættet, for vi havde rigtig mange indberetninger på det tidspunkt, som ikke var behandlet, og dem får de ikke med. Det er et ufuldstændigt datasæt, og oven i købet bliver der så arbejdet med datasættet på en lægemiddelvidenskabeligt set forkert måde. Der findes sjældent rigtigt og forkert, men lige her findes der altså en decideret forkert måde at bruge bivirkningsdata,” siger [Person 4] fra Lægemiddelstyrelsen.

Hele, halve og ubrugte batch

Et yderligere kritikpunkt går på antallet af ubrugte vacciner og vaccinebatch, som indgår i artiklens datagrundlag, uden at det bliver nævnt.

”Artiklens forfattere begår den synd at lade læseren tro, at det, som tallene i artiklen viser, er doser, der er endt i skuldrene på danskere i det tidsrum. Det er det ikke,” siger [Person 1], professor og afdelingschef for [Afdelingen], Statens Serum Institut. Han har adgang til de selvsamme batchdata, som artiklen bygger på, og på den baggrund mener han, at der er tale om alvorlig vildledning, når forfatterne ikke nævner, at der indgår vacciner i tallene, som slet ikke er blevet brugt i studieperioden.

Indkøbsdata fra Statens Serum Institut viser, at de 52 batches med vacciner, der henvises til i artiklen, indeholder i alt 10,9 millioner indkøbte vacciner. Af artiklen fremgår det tal dog ikke, kun at der er administreret 7.835.280 vacciner i det undersøgte tidsrum. Det betyder, at der indgår over tre millioner vacciner med i tallene, svarende til 28 procent, der slet ikke er givet som vacciner i den undersøgte periode. Det er problematisk på flere planer.

”De kæder bivirkning sammen med batchbeholdningen, men ikke med antal givne vacciner. Sammenligner du et tidligt batch, hvor 100 procent af beholdningen er blevet brugt, med et batch sidst i deres studieperiode, hvor kun 25 procent af beholdningen er blevet brugt, og der ikke er tid til at indberette noget som helst, ja så bliver det jo skævvredet med en faktor fire. Det giver en stor forskel i absolutte tal, som de slet ikke tager højde for i analysen,” siger [Person 1].

Dette kan forklare den gule linje i artiklens figur, der forekommer så godt som bivirkningsfri. Med stor sandsynlighed indgår der adskillige batches med vacciner i undersøgelsen, som enten er fuldstændig uåbnede, eller hvor der kun er administreret en mindre del af beholdningen. Der er derfor næppe tale om, at nogle batches er bivirkningsfri og ”gode”, blot at de enten er uåbnede, eller at der endnu ikke er nået at blive registreret bivirkninger.

”Jeg mener ikke, at der er videnskabeligt belæg for med nogen som helst sikkerhed at kunne sige, at nogle batches med vacciner er farligere end andre,” siger [Person 1] og tilføjer:

”Man må mene, hvad man vil privat, men denne artikel er publiceret i et videnskabeligt tidsskrift, og så fanger bordet; så skal det altså være korrekt, og særligt når man ved, hvad det er for data, man sidder med.”

Vildledende pseudovidenskab

Både [Person 2], [Person 3], [Person 4] og [Person 1] afviser, at artiklens forfattere på baggrund af det eksisterende datagrundlag kan konkludere, at der er særlig risiko forbundet med små batch af Pfizer-vaccinen. De er samstemmende forundrede over, at artiklen er blevet trykt i et videnskabeligt tidsskrift som *European Journal of Clinical Investigation*.

Sundhedspolitisk Tidsskrift har rakt ud til *European Journal of Clinical Investigation* for at få en kommentar, men har ikke hørt tilbage.

[Person 2] lægger ikke fingrene imellem i sin vurdering af det metodemæssige arbejde.

”Artiklen er pseudo-videnskab i mine øjne. Forfatterne har sådan set lavet en ret simpel analyse, men de har gjort det på en bagvendt måde, som skjuler, hvad de egentlig gør. Deres inddeling af vacciner i tre grupper ser ud til at være stort set grebet ud af den blå luft, og de gør nærmest en dyd ud af ikke at ville undersøge alternative forklaringer. Det invaliderer deres studies validitet,” lyder [Person 2]s dom.

Lægemiddelstyrelsen oplyser, at de *har* undersøgt, om der kunne være en sammenhæng mellem bivirkningsberetninger og bestemte batches.

”Vi har set ind i de bekymringer, artiklens forfattere peger på, og vi har kørt det på samme datasæt for at være på forkant. Hvis man tager vores datasæt, analyserer på en batchproblematik og bruger data, som data skal bruges, så er det altså ikke samme trends, vi ser, men en trend, der peger på flest indberetninger per vaccination i perioder med stor opmærksomhed,” siger [Person 4].”

Sundhedspolitisk Tidsskrift bragte den 19. april 2023 klagernes svar i artiklen: ”*Kritiserede forskere: Vores artikel har ikke metodemæssige fejl og er grundigt gennemarbejdet*”. Af artiklen fremgår:

”REPLIK: En række eksperter kritiserer i skarpe vendinger tre danske forskeres artikel, der er publiceret i *European Journal of Clinical Investigation*”. Eksperterne mener, at artiklen konkluderer på forkert grundlag og er bevidst vildledende pseudovidenskab. Sundhedspolitisk Tidsskrift har bedt forskerne svare på kritikken, hvilket de gør i dette indlæg:

Vi er glade for, at der kommer opmærksomhed på vores Letter. Lad os allerførst understrege, at der IKKE er metodemæssige fejl i artiklen, hvilket vi belyser grundigt i vores svar nedenfor. Artiklen er grundigt gennemarbejdet og har gennemgået intenst peer review af uafhængige internationale fagfæller, som nøje har gennemgået studiet, dets metoder og konklusion.

Der er i artiklen indsat en tekstboks med overskriften: ”Kritikken fra en række eksperter kan læses i denne artikel”. Der er i artiklen indsat et link til artiklen ”*Eksperter: Forskning af bivirkninger af Pfizer-vaccine er bevidst vildledende*”.

Artiklen fortsætter:

”Studiet viser et signal – og det er alene dette præliminære signal, som vi påpeger. Vi påstår bestemt IKKE, at studiet giver det endelige resultat, men alene at det viser et påfaldende signal, som man bør tage alvorligt. Den afdækkede systematik og heterogenitet i data vdr. antal mistænkte bivirkninger per 1.000 doser i forskellige ’batches’ er således ganske uventet, jf. for eksempel at 4,2 procent af vaccinedoserne står for 71,5 procent af de indberettede bivirkninger. Det er naturligvis et signal, som bør føre til yderligere undersøgelser – og derfor bør publiceres videnskabeligt.

Vi har ikke facitlisten, og vi nævner i vort videnskabelige Letter, som netop er en kort artikelform, der bruges til præliminære undersøgelser, en række begrænsninger ift. tolkningen. Herunder at vi ikke har anvendt/justeret for demografiske data eller tidsmæssige relationer osv. Det er netop disse begrænsninger, som kilderne i Sundhedspolitisk Tidsskrifts artikel nu bebrejder os, men dem lægger vi netop åbent frem i vores publikation. Det ville da være herligt, hvis disse kilder nu så fremlægger resultater af mere detaljerede og valide undersøgelser uden disse begrænsninger. Det ser vi frem til.

Befolkningen skal selvfølgelig kunne træffe beslutninger, også om eventuelle vacciner, på et oplyst grundlag. Vi opildner absolut ikke til frygt, men søger alene at tilvejebringe foreløbige resultater, der så kan søges valideret eller afvist ved nærmere videnskabelige undersøgelser. Sådan fungerer forskning!

Kilderne har åbenlyst ikke gennemgået selve materialet, men er velkomne til at indgå i en akademisk diskussion. Men Sundhedspolitisk Tidsskrift bør søge uafhængige kilder, der ikke har tilknytning til SSI og Lægemiddelstyrelsen, som jo begge er parter i en sag, hvor der påpeges nogle sikkerheds-signaler, som de selv burde have bragt fokus på. De kilder er således IKKE uvildige.

Kritikpunkter:

1. Der er ikke taget højde for demografiske variable

De første vaccinebatches blev givet til befolkningsgrupper, der blev anset som værende særligt sårbare på grund af sygdom eller alder. Derefter kom 'frontlinje' social- og sundhedspersonale, som er kendt for at indberette flere bivirkninger end andre befolkningsgrupper.

"Selvfølgelig skal der korrigeres for alder, sygdomsstatus, og om det er sundhedspersonale eller ej, der vaccineres. Der er INTET i undersøgelsen, der siger noget om, hvorvidt det er noget ved selve batchen, der er skyld i forskellige antal bivirkninger," udtaler uvildig ekspert i statistik og metode.

Svar:

Vi har netop i artiklens 'limitations'-afsnit klart anført, at tolkningen af resultaterne begrænses af, at vi ikke undersøgte betydningen af demografiske eller tidsmæssige variable, for eksempel vaccinationsdato, dato for opståelse af bivirkninger, m.m. Så vi ved ikke, om batches med flest bivirkninger var de 'første' (men det ved kilderne måske?), og det skriver vi da heller ikke noget om. Vi blev af Lægemiddelstyrelsen nægtet adgang til disse oplysninger under henvisning til GDPR. Men vi har data på alder og kildernes påstand er forkert. I den blå bivirkningsprofil, som udviser flest bivirkninger ift. antal doser, var andelen af personer på 70 år eller herover på kun 21 procent. Det vil sige, at 79 procent af personerne her var yngre end 70 år. For den grønne bivirkningsprofil var antallet som er 70 år eller ældre 22 procent og for den gule var det 27 procent. Hvis kilderne mener, at den blå profil repræsenterer de første batches, sås de fleste bivirkninger i langt største grad hos yngre (formentlig sundhedspersonale, som netop blev vaccineret i starten). Så påstanden om, at det var de ældre og skrøbelige, er ikke korrekt.

2. Bivirkningsstatistik er brugt forkert

Artiklen tager ikke udgangspunkt i de 13.635 indberetninger om bivirkninger, datasættet rummer, men vælger i stedet at fokusere på de 43.496 individuelle beskrivelser af bivirkninger. Sådan kan man ikke arbejde meningsfuldt med bivirkningsdata, siger Lægemiddelstyrelsen.

Dertil kommer, at der er en naturlig forskydning mellem, at en vaccine bliver indkøbt, til den bliver givet, til eventuelle bivirkninger bliver indberettet og registreret, som artiklen ikke tager højde for. Mange bivirkninger er ikke inkluderet i undersøgelsen, da de først er indløbet og indregistreret senere end det undersøgte tidsrum.

"Hvis de sidste afgivne doser endnu ikke har haft tid til at få indberettet deres bivirkninger er data jo inkomplet, og man burde lave en analyse, der tager højde for denne censurering eller indhente bivirkningsdata i et par måneder længere end vaccinedata. I det hele taget mangler der et tidsaspekt i analysen, man kan ikke se hvornår de forskellige vacciner er givet," udtaler uvildig ekspert i statistik og metode.

Svar (første afsnit):

For det første har vi netop i artiklens 'limitations'-afsnit klart anført, at tolkningen begrænses af, at der ikke er undersøgt tidsmæssige relationer.

De 13.635 indberetninger, som hver enkelt er foretaget af en person, dækker over i alt 43.496 individuelle bivirkninger. Hver person har således i gennemsnit

indberettet 3,19 bivirkninger. Når man skal sammenligne vaccinebatches, er man naturligvis nødt til at opgøre antallet af bivirkninger pr. batch. Både nedbrydningen af data på bivirknings-niveau og batch-niveau skaber en inflatering i antallet af bivirkninger, da hver person kan have mere end en bivirkning, som igen er allokeret til en eller flere batches. I den analyse, som vi har lavet, er denne nedbrydning nødvendig for at kunne sammenligne vaccinebatches, og det er derfor den eneste meningsfulde metode, man kan anvende.

Svar (andet afsnit og tredje):

Igen: Vi har netop nævnt fravær af tidsmæssige analyser som en begrænsning for vores undersøgelse, og Lægemiddelstyrelsen har ikke ønsket at oplyse os om i hvilken rækkefølge, indberetningerne bliver behandlet. Men vi kan se, at de alvorlige bivirkninger og indberetninger om dødsfald, som alle er blevet valideret af styrelsen, udviser samme faldende tendens over tid (selv om vi altså som nævnt formelt ikke kender tidslinjen og netop har anført det som en begrænsning for tolkningen) som alle bivirkninger som helhed, hvilket jo understøtter vores resultat. Antallet af alvorlige bivirkninger og dødsfald var dog væsentligt lavere end det totale antal og behæftet med større variabilitet mellem de tre batchprofiler, hvorfor vi i vores Letter ikke gået nærmere ind på dette.

Endvidere er det antal indberetninger, som kræves for at ”opløse” den i studiet afdækkede heterogenitet større end antallet af ubehandlede bivirkninger. Derfor vil de ikke-behandlede bivirkninger ikke kunne eliminere studiets resultater, men vil kunne påvirke dette i et mindre omfang.

Vi ville selvsagt meget gerne have haft adgang til tidsmæssige data ift. studiet, men har ikke kunnet opnå dette af de tidligere nævnte grunde.

3. Der indgår hele, halve og ubrugte batch i analysen

Tal fra Statens Serum Institut viser, at de 52 batches med vacciner, der henvises til i artiklen, indeholder i alt 10,9 millioner indkøbte vacciner. Af artiklen fremgår kun at der er administreret 7.835.280 vacciner i det undersøgte tidsrum.

”Artiklen kæder bivirkning sammen med batchbeholdningen, men ikke med antal givne vacciner. Sammenligner du et tidligt batch, hvor 100 procent af beholdningen er blevet brugt, med et batch sidst i deres studieperiode, hvor kun 25 procent af beholdningen er blevet brugt, og der ikke er tid til at indberette noget som helst, ja så bliver det jo skævvredet med en faktor fire. Det giver en stor forskel i absolutte tal, som der slet ikke er taget højde for i analysen,” siger kilde fra Statens Serum Institut.

Svar:

Det er en forkert påstand. Studiet anvender ALLE batches i nævnte periode og IKKE kun dele heraf.

De 7.835.280 administrerede vacciner, som er nævnt i artiklen, er et tal, som er taget d. 11/11/2021 og ikke udgør antallet af administrerede vacciner d. 11/1/2022. Det kan forvirre, og derfor har vi allerede for nogle dage siden bedt tidsskriftet om en korrektion, så tallet for totaldoser i artiklen bliver ændret til 10.793.766.

Analyserne er netop udført på dette antal doser/batches, som det også fremgår af figuren, hvis man her lægger alle batches sammen. Så denne korrektion af totaltallet har ingen som helst indflydelse på de i teksten nævnte resultater, figuren og artiklens konklusion.

Ser vi på forskellen mellem antallet af administrerede Pfizer COVID-19 vacciner og antallet af afsendte Pfizer COVID-19 vacciner fra SSI på skæringsdatoen for de anvendte data, er forskellen mellem disse mindre end 0,15 procent, det vil sige antal afsendte doser og antal administrerede doser er stort set ens. Det skal yderligere nævnes, at et datasæt, som angiver antal administrerede doser pr. batch, slet ikke findes.

Vi håber, at ovenstående redegørelse kan medvirke til at nuancere evt. forudfattede meninger om vores resultater og de af os fremlagte begrænsninger i publikationen samt rimeligheden i, at disse resultater kommer til andre forskeres og offentlighedens kendskab. Det skal også bemærkes, at vi er bekendt med, at tilsvarende resultater er undervejs fra en del andre lande. Vi ser frem til at forskningskolleger fremlægger formelle data og analyser, som kan underbygge eller tilbagevise det påviste signal.

Slutteligt er ovenstående en videnskabelig diskussion, som efter vores mening ikke hører til i et populærvidenskabeligt tidsskrift. Endnu mindre med brug af kilder fra parter i sagen.”

Efter offentliggørelsen

Klagerne har til Pressenævnet indsendt den korrespondance, parterne havde efter offentliggørelsen. Af korrespondancen fremgår blandt andet klagerens indsigelser mod artiklen bragt den 19. april 2023, herunder om brugen af ordene ”bevidst vildledende pseudovidenskab” samt kritik af de kilder, som mediet havde brugt i artiklen. Af korrespondancen fremgår også mediets svar, hvoraf det blandt andet fremgår, at mediet, efter dialogen med klagerne, fjernede ordet ”bevidst” fra overskriften, underrubrikken og billedteksten.

Svaret fra de tre klager blev efter anmodning fra klagerne efter offentliggørelsen flyttet fra den selvstændige artikel, således det i stedet blev bragt i forlængelse af den påklagede artikel.

Svaret blev i den påklagede artikel bragt under overskriften ”*De tre forskere svarer på kritikken*” med følgende underrubrik: ”Sundhedspolitisk Tidsskrift har bedt [Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] om at svare på kritikken fra rækken af eksperter, som vi har talt med. Det gør de i dette indlæg, som vi bringer i fuld ordlyd. Klagerens svar fremgår herefter af den påklagede artikel.

Ved afslutningen af den påklagede artikel fremgår følgende opdatering:

”Fredag den 21. april klokken 13.30 er artiklen redigeret på følgende måde: Ordet ”bevidst” er fjernet fra rubrik og billedtekst ”Bevidst vildledende pseudovidenskab” i mancheten er ændret til ”vildledende og pseudovidenskab”.

Fastholder kritik

[Person 2], [Person 3], [Person 4] og [Person 1] har læst genmælet fra [Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3], og de fastholder deres fremsatte kritikpunkter.”

Øvrige oplysninger

Klagerne har til Pressenævnet indsendt en korrespondance mellem journalisten og en af kilderne i artiklen, [Person 1], som de havde forud for offentliggørelsen af artiklen. Klagerne har oplyst, at de er blevet bekendt med denne korrespondance gennem en aktindsigt. Af korrespondancen fremgår blandt andet:

Den 11. april 2023 skrev journalisten følgende mail til [Person 1]:

”Hej [Person 1]

Jeg så at du på twitter stiller dig kritisk over for det research letter [Klager 2] mfl netop for nylig har fået trykt i European Journal of Clinical Investigation [Der er i mailen indsat et link til artiklen, *Pressenævnet*] Det vil jeg gerne høre lidt mere om, for det er da helt vildt hvis der ikke er hold i de data, det baserer sig på, og det kan skabe endnu mere splid og forvirring på et område, hvor der allerede er rigeligt. Har du tid til at snakke med mig i morgen, gerne lidt tidligt på dagen?

Bedste hilsner [Journalisten]”

[Person 1] svarede samme dag følgende:

”Fint. Jeg prøver at ringe på din mobil 8:30?”

Journalisten sendte den 13. april 2023 endnu en mail til [Person 1], hvoraf følgende fremgår:

”Hej [Person 1]

Nu har jeg været i kontakt med Lægemiddelstyrelsen, som underbygger påstanden om, at [Klager 2] og co. i artiklen drager konklusioner, der ikke kan med nogen rimelighed kan drages, og at de gør det på baggrund af ufuldstændige datasæt.

Jeg synes, at et af de stærkeste argumenter for, at der er tale om misinformation er, at de foregiver, at data baserer sig på vacciner, der er givet.

I den forbindelse vil jeg gerne citere det tal du nævnte - at artiklen baserer sig på data fra 10,9 millioner indkøbte vacciner fordelt på 52 batches, (52 fremgår både af figur - jeg har også talt efter - og kolonnen med batchnumre sendt ud med pressemeddelelsen) og at det efterlader os med 3,1 millioner ubrugte vacciner, som er spændet ned til de 7,8 millioner givne vacciner, de nævner i artiklen.

Det jeg vil sikre mig er, at du kan stå inde for tallet på 10,9 millioner? Hvis ikke, er det så muligt at jeg få adgang til data vedrørende de 52 batches og selv tælle efter? Jeg vil også høre, om det er korrekt, at de tidligste batchnumre, vi fik leveret, starter med EJxxxx og de seneste på listen FNxxxx? Hvis det er rigtigt, underbygger det at de små batches med mange bivirkningsindberetninger (EJxxxx) også er de første, vi fik leveret, og som derfor gik til særligt sårbare grupper.

Bedste hilsner [Journalisten]”

[Person 1], svarede den 13. april 2023 følgende:

”Jeg har vedhæftet en oversigt til konfidentiel orientering. Der er 195x6 doser i hver enhed. [...]

Det er de data jeg antager figuren bygger på.

Iflg. [Klager 2]s hjemmeside er EJ6796 og EJ6797 dem med flest mulige bivirkninger. Og da de er leveret i 2020, er det sandsynligt at de er blevet brugt til at vaccinere de allerførste, der var plejehjemsbeboere og frontlinje personale. Omvendt er N5519, hvor der er 0 mulige bivirkninger, leveret i starten af 2022. En mulig forklaring på nullet, kunne være at de data de har indhentet fra LMST kun løber frem til og med starten af 2022. Dvs. vaccinerne har ikke været brugt i ”studie perioden”. Det er også klart at jo tættere vaccinerne er givet på deres slutdato (for LMST oplysningerne) jo mere ufuldstændigt bliver indberetningsoplysningerne alene af den grund at de mulige bivirkningerne endnu ikke er indberettet.

Vh [Person 1]”

Klagerne har endvidere henvist til en mail fra journalisten til [Person 1], som blev sendt den 15. april 2023, hvor journalisten sendte en række citater til kilden, og hvor følgende blandt andet fremgår:

”Hej [Person 1]

Det var ellers noget af en opgave jeg kom på med at gennemgå den [Klager 2]-artikel! Nå, men nu har jeg skrevet og skrevet, og jeg håber at min artikel er klar til at komme ud mandag, senest tirsdag.

Kilder i artiklen er dig, Lægemiddelstyrelsen (jeg har citater fra dem, men de skal lige finde ud af, hvem der skal skrives på), [Person 3], professor i matematik og statistik samt [Person 2], som er lektor i biostatistik og seniorforsker ved Steno Diabetes Center.

Ifølge [Klager 2] er artiklen blevet delt mere end 7000 gange på twitter, og det bekræfter jo bare det gamle ordsprog om, at løggen er nået en gang rundt om jorden før sandheden har fået sko på (eller noget i den dur).

Jeg vil meget gerne citere dig i artiklen som ekspert på dit område. De citater, hvor du siger noget konkret, handler om de 52 batches og pointen om de mange ubrugte vacciner, som tæller med i datagrundlaget. Må jeg citere dig for følgende?

Så du forstår konteksten vedhæfter jeg den tekst, hvor du er citeret direkte og indirekte – bær over med stavefejl, den er endnu ikke korrekturlæst, og der kan sagtens senere forekomme rettelser/forenklinger/omrokeringer - dog ikke i en grad, så det ændrer meningen. Du er velkommen til at rette, hvis der er fejl eller misforståelser, marker i så fald gerne ændringerne tydeligt. [...]”

Den 17. april 2023 sendte journalisten en mail til [Person 1], hvor et af hans citater med rettelser fremgår, herudover fremgår:

”Hej [Person 1]

Tak for din tilbagemelding og rettelser

Jeg inddeler kritikken i tre punkter

1. at de ikke ser på demografiske faktorer som alder, præ-eksisterende sygdomme og tidspunkt i pandemien

2. at de fejlfortolker bivirkningsdata - de tolker på de enkelte bivirkningsbeskrivelser, ikke antal indberetninger, og indberetninger kommer desuden senere end stik, og mange var ikke blevet registreret

3. Beregningsgrundlaget går på indkøbte vacciner, ikke brugte vacciner, men det fremgår ikke af artiklen. Det betyder at sent indkøbte/benyttede batch fremstår, som om der ingen bivirkninger er.

[Person 3] og Lægemiddelstyrelsen underbygger pointe 1 og 2 mens dine citater underbygger tredje pointe.

Jeg har medtaget dine ændringer, bortset fra en enkelt linje (markeret med grønt), da jeg allerede har omtalt denne problematik grundigt tidligere i artiklen - ok?

Artiklen kommer nok ud i morgen, og så sender jeg dig selvfølgelig et link.

Bedste hilsner [Journalisten]"

Den 17. april 2023 sendte [Person 1], følgende mail til journalisten:

"Hej [Journalisten],

Jeg har en opdatering.

Vi har lavet en intern oversigt over kalendermånederne hvor de forskellige batches er blevet anvendt. Den viser:

- De små batches blev givet først, eksempelvis EJ'erne.
- Rigtigt mange vacciner blev givet i december/starten af januar lige før deres skæringsdato.
- Der er batches der stort set ikke er blevet brugt.
- Der er batches hvor der er givet flere doser end det solgte antal – eksempelvis den store EW6126 der har 814320 leverede doser, men 893671 administrerede.

[...]

Vh [Person 1]"

Den 17. april 2023 sendte [Person 1] endnu en mail:

"Et hurtigt overslag på hvor mange ubrugte der er:

Hvis man antager at der er trukket 7 doser af hvert hætteglas er der ca. 940,000 tusinde ubrugte – dette er det mest sandsynlige scenarie, da vi kan se at mange tidlige batches har udnyttelsesgrader på 105-110%.

Hvis man antager at der er trukket 6 doser af hvert hætteglas er der ca. 250,000 tusinde ubrugte."

Klagerne har til Pressenævnet endvidere indsendt en rapport med titlen: "Periodic Safety Update Report #1". Klagerne har i den forbindelse oplyst, at Pfizer i den fortrolige rapport til EMA afslørede de samme fund som klagernes studie.

[Klager 1]s, [Klager 2]s og [Klager 3]s klage er modtaget i Pressenævnet den 6. juni 2023.

2 Parternes synspunkter

2.1 [Klager 1]s, [Klager 2]s og [Klager 3]s synspunkter

Korrekt information og berigtigelse

- formuleringerne bevidst vildledende pseudovidenskab

Klagerne har anført, at artiklen indeholder injurierende anklager om, at de skulle have udført bevidst vildledende pseudovidenskab, og at formålet åbenlyst har været at drage tvivl om klagernes forskning og fremføre injurier, samt at mediet ikke frembringer dokumentation for de alvorlige beskyldninger, der bringes i artiklen.

Klagerne har videre anført, at den oprindelige formulering i artiklen om ”bevidst vildledende pseudovidenskab”, der efterfølgende blev ændret til ”vildledende pseudovidenskab” ikke kommer fra kilderne, da ingen af disse citeres direkte for ordet ”vildledende”. Der føres ikke dokumentation for, at klagernes resultater skulle være hverken vildledende eller pseudovidenskab, når man sammenligner påstandene med klagernes svar.

Mediet fjernede ordet ”bevidst” fra artiklen, efter klagerne havde henvendt sig til mediet, men selv om ordet ”bevidst” blev fjernet, er hovedparten af den grove påstand imidlertid bibeholdt. Mediet har endvidere ingen dokumentation for, at klagernes studie skulle være hverken bevidst vildledende eller pseudovidenskab. Tværtimod viser European Journal of Clinical Investigation fastholdelse af studiet, at Sundhedspolitisk Tidsskrifts betegnelser ikke har haft noget sagligt fundament.

Klagerne har endvidere anført, at Sundhedspolitisk Tidsskrift med deres formulering har forsøgt at få det til at fremstå som om, at klagerne har bedrevet videnskabelig uredelig forskning og fået artiklen gennem peer review med det formål at vildlede dem, som måtte læse den.

Klagerne har anført, at grovere anklage mod deres forskning næppe kan fremsættes, og at omtalen af deres studie som ”bevidst vildledende pseudovidenskab” er krænkende for dem.

Brug af kilder

Klagerne har anført, at de kilder, der er brugt i artiklen som objektive eksperter, er parter i sagen. Både Lægemiddelstyrelsen og Statens Serum Institut er ved klagernes videnskabelige publikation blevet bragt i forlegenhed, og de bekymrende sikkerhedsmæssige signaler, som klagerne påpeger, burde have været opdaget og viderebragt af offentligheden af såvel Lægemiddelstyrelsen ved [Person 4] og Statens Serum Institut ved [Person 1]. Klagerne har i forhold til [Person 1] endvidere bemærket, at det er hans arbejdsbeskrivelse at holde øje med vacciners sikkerhed.

Både Lægemiddelstyrelsen og Statens Serum Institut har til opgave at garantere sikkerheden ved lægemidler, herunder vacciner. Klagernes studie er indirekte en alvorlig kritik af begge myndigheders arbejde omkring vaccinesikkerhed, og dermed bliver de parter i sagen og er derfor ikke habile i forhold til bedømmelsen af klagernes artikel, da begge institutioner selv burde have opdaget de faresignaler, som klagerne har beskrevet i artiklen.

I forhold til brugen af de kilder, som af mediet omtales som to af Danmarks dygtigste eksperter i statistik og videnskabelig metode, [Person 3] og [Person 2], har klagerne anført, at det ikke er korrekt, som anført af mediet, at disse ikke skulle have en interesse i sagen ud fra andet end et videnskabeligt synspunkt.

Klagerne har i den forbindelse anført, at kilden, [Person 2], har modtaget personlige honorarer fra Pfizer for konsulentarbejde og har henvist til en artikel, som [Person 2] er medforfatter på, med overskriften ”*Cox regression using a calendar time scale was unbiased in simulations of COVID-19 vaccine effectiveness & safety*”, trykt i Journal of Clinical Epidemiology i februar 2023, hvor følgende fremgår af det indledende afsnit ”conflicts of interest: [Person 2] has received personal consulting fees from Bristol-Myers-Squibb, Novartis, Roche, Merck and Pfizer outside the submitted work. He has received teaching fees from Atrium.”. Klagerne har hertil bemærket, at han derfor har et positivt interesseforhold til Pfizer, hvis vacciner klagerne fund drejer sig om.

Klagerne har i forhold til kilden, [Person 3], anført, at hun har siddet i ”Ekspertgruppen for matematisk modellering”, som er ledet af Statens Serum Institut, hvorfor hun har et positivt interesseforhold til blandt andet Statens Serum Institut, som er part i sagen.

De kilder, der optræder i artiklen, er således ikke uvildige kilder, men derimod parter i sagen, og mediet skal derfor udvise særlig kritisk tilgang til dem. Det er i strid med god presseskik at bruge parter som uvildige eksperter, og mediet bør være meget opmærksomt på kildernes personlige interesse i at drage tvivl om klagerne forskning. Klagerne har hertil bemærket, at det er klagerne indtryk, at artiklen er skrevet i samarbejde med de nævnte interessenter.

I forhold til mediets svar om, at klagerne skulle have givet udtryk for, at Lægemiddelstyrelsen eller Statens Serum Institut skulle arbejde for at skjule videnskabelige data for befolkningen, har klagerne anført, at ingen af klageren på noget tidspunkt har givet udtryk for dette.

Herudover har klagerne anført, at det er usandt, som anført af chefredaktøren, at klagerne skulle have oplyst mediet om, at de har anmeldt [Person 1] og senere [Person 2] for injurier. [Klager 1] og [Klager 2] har selvstændigt og uafhængigt klaget over [Person 1] til Statens Serum Institut og [Bynavn 3] Universitet og over [Person 2] til [Bynavn 4] Universitet samt Steno Diabetes Center, hvilket klagerne skriftligt har informeret Sundhedspolitisk Tidsskrift om. Baggrunden for disse klager var, at [Person 1] helt umotiveret på Twitter kaldte deres studie misinformation, fusk og vildledning, samt at [Person 2] i den påklagede artikel har betegnet deres studie som pseudovidenskab.

Klagerne har bemærket, at chefredaktørens påstand om anmeldelsen virker påfaldende, idet han burde vide, at straffelovens § 267 ikke normalt håndhæves inden for strafferetten, men at den kræver et civilt søgsmål. En anmeldelse for injurier ville derfor være formålsløs og øjeblikkeligt blive afvist.

Klagerne har opsummerende anført, at mediet har tilsidesat god presseskik ved at anvende Lægemiddelstyrelsen og Statens Serum Institut som kilder og eksperter, til trods for at de åbenlyst er parter i sagen. Herudover er det også en tilsidesættelse af god presseskik at anvende to såkaldt uafhængige eksperter, som har positiv tilknytning til parter og produkter i sagen.

Klagerne har herudover henvist til den korrespondance, som mediet havde med en af kilderne, [Person 1], inden offentliggørelsen, og anført, at korrespondancen viser, at

journalisten, allerede inden hun kontaktede klagerne, havde fastslået, at hun mener, at klagernes resultater er et falsum. [Korrespondancen mellem Sundhedspolitisk Tidsskrift og [Person 1] er delvist gengivet under punkt 1, Sagsfremstilling under overskriften ”Øvrige oplysninger”, *Pressenævnet*]

Klagerne har om korrespondancen videre anført, at det fremgår, at journalisten reagerede på et kritisk opslag, som [Person 1] havde skrevet på Twitter om klagernes studie. Journalisten gav endvidere udtryk for at være sympatisk over for [Person 1]s kritik, og klagerne har henvist til, at journalisten blandt andet skrev til kilden, at: ”Ifølge [Klager 2] er artiklen blevet delt mere end 7000 gange på twitter, og det bekræfter jo bare det gamle ordsprog om, at løggen er nået en gang rundt om jorden, før sandheden har fået sko på”.

Klagerne har i forhold til de mails, som de modtog fra journalisten, anført, at disse indeholdt farvede og negativt ladede spørgsmål, og klagerne har som eksempel henvist til, at Sundhedspolitisk Tidsskrift sendte følgende mail til en af klagerne, [Klager 3]: [Mailen er gengivet i sin helhed under punkt 1, Sagsfremstilling i afsnittet ”Forud for offentliggørelsen”, *Pressenævnet*]

”Hvor meget har du været inde over artiklen – dataarbejdet, analysen og konklusionen?”, ”Som klinisk professor burde du nemt kunne se de metodemæssige fejl, der er i artiklen. Hvorfor lægger du navn til en artikel, der er så fejlbehæftet, som mine kilder siger, den er?” og ”Hvordan har du det med, at der kan være folk, der bliver bange for vacciner og bivirkninger på baggrund af denne artikel?”

Klagerne har endvidere anført, at journalistens besked til kilden om, at artiklen vil komme ud dagen efter, og at hun vil sende et link, viser, at artiklen var færdig, før journalisten kontaktede klagerne. Der er således tale om en færdiggjort artikel, der præsenteres som objektiv journalistik, til trods for, at klagerne som angrebent part ikke er blevet hørt. Artiklen er en ensidigt fabrikeret tekst med det formål at krænke klagernes studie, hvilket journalistens henvendelse til dem også afslører.

Angreb og svar i sammenhæng

Klagerne har anført, at mediet ikke ved publiceringen af artiklen havde gengivet klagernes svar i sammenhængen med artiklen med de grove beskyldninger. Først efter klagernes opfordring blev deres svar sat ind i artiklen med de grove beskyldninger. Inden da havde en af parterne i sagen, [Person 1], delt artiklen med anklagerne, men i den version af artiklen, hvor klagernes svar ikke fremgik af sammenhængen. Klagerne har hertil bemærket, at dette skyldes kildens interesse i at så tvivl om klagernes data.

Klagerne har videre anført, at deres studie har været publiceret i et videnskabeligt tidsskrift med peer review. Der er således ikke tale om ”bevidst vildledende pseudovidenskab” og de injurierende anklager, som Sundhedspolitisk Tidsskrift fremfører.

Herudover har klagerne anført, at det ikke er korrekt, som anført af mediet, at der var et gigantisk gab mellem deres artikel og den måde, som klagerne præsenterede resultaterne på, blandt andet i pressemeddelelsen.

Klagerne har afslutningsvist anført, at den omtalte artikel fortsat består, og at klagerne er ved at få publiceret svar på flere kritiske indlæg fra blandt andet [Person 1]. Klagernes resultater er blevet bekræftet af Pfizer, som allerede tilbage i august 2021 i en fortrolig rapport til EMA netop afslørede de samme fund som klagernes studie, nemlig at nogle vaccine-batches gav langt flere bivirkninger end andre. Klagerne har henvist til, at resultaterne i rapporten er sammenfaldende med klagernes publicerede resultater.

Mediets handlemåde

Klagerne har anført, at mediets hensigt fra begyndelsen har været at krænke klagerne, at mediet på forhånd handlede i ond tro, og at mediet var forudindtaget, hvilket den korrespondance, klagerne havde med mediet inden offentliggørelsen af artiklen, viser.

Herudover har klagerne anført, at Sundhedspolitisk Tidsskrift, ved at henvende sig til European Journal of Clinical Investigation med henblik på at få dem til at trække klagernes artikel tilbage, har gjort sig selv til part i sagen. Dette er en grov og skærpene omstændighed som understøtter, at mediet har en særlig interesse i at krænke klagerne personligt såvel som studiets resultater. Klagerne har i den forbindelse videre bemærket, at mediet i deres henvendelse til European Journal of Clinical Investigation havde vedlagt en oversat version af den påklagede artikel.

Klagerne har videre anført, at mediets henvendelse til European Journal of Clinical Investigation potentielt kan påføre forfatterne af studiet stor karrieremæssig skade, og at den grundløse klage til European Journal of Clinical Investigation og dette medies afvisning af denne bør ses som en skærpene omstændighed, der viser, at Sundhedspolitisk Tidsskrift ikke har haft en objektiv tilgang til klagerne eller til deres studie.

Herudover er det ikke korrekt, som anført af Sundhedspolitisk Tidsskrift, at mediet alene henvendte sig til European Journal of Clinical Investigation for at få en kommentar til artiklen. Klagerne har i den forbindelse anført, at de har set mediets henvendelse til European Journal of Clinical Investigation, idet klagerne også er blevet bedt om at kommentere og besvare den. Af henvendelsen fremgår det tydeligt, at mediet forsøgte at overbevise European Journal of Clinical Investigation om, at flere ”ledende danske forskere” krævede tilbagetrækning, ligesom mediet medsendte kontaklinformation til disse forskere, så European Journal of Clinical Investigation kunne kontakte disse.

Klagerne har videre anført, at Sundhedspolitisk Tidsskrift i kontakten med European Journal of Clinical Investigation ikke har gjort dette medie opmærksom på, at flere af de eksperter og kilder, der optræder i den påklagede artikel, er parter i sagen. Sundhedspolitisk Tidsskrift har haft en åbenlys interesse i at få studiet trukket tilbage og har således dokumenterbart handlet i ond tro og ikke alene forsøgt at skade klagernes omdømme, men også deres virke. Mediet har således tilsidesat god presseskik og forsøgt at begå karaktermord på klagerne.

I forhold til bemærkningerne fra Sundhedspolitisk Tidsskrift om, at European Journal of Clinical Investigation på baggrund af henvendelsen fra mediet ville gennemgå artiklen på ny, har klagerne anført, at deres studie er publiceret, og at anmodningen om tilbagetrækning således er blevet afvist med henvisning til, at den klagende part selv kan skrive til tidsskriftet med henblik på fagfællebedømt publicering af eventuel kritik.

Klagerne har herudover bemærket, at de kan fremlægge dokumentation for European Journal of Clinical Investigation afgørelse angående deres studie.

2.2 Sundhedspolitisk Tidsskrifts synspunkter

Korrekt information og berigtigelse

- formuleringerne bevidst vildledende pseudovidenskab

Sundhedspolitisk Tidsskrift har indledningsvist anført, at mediet skriver kritisk om lægemiddelindustrien og kontrolorganer som Lægemiddelstyrelsen, som mediet også stiller sig kritisk over for, når der er brug for det.

Sundhedspolitisk Tidsskrift har oplyst, at klagerne henvendte sig til mediet og anmodede om at få slettet ordet ”bevidst vildledende”. Efter drøftelser på redaktionen gik mediet med til at slette ordet ”bevidst” fra artiklen.

Mediet har videre anført, at mediet har lavet et grundigt stykke arbejde der viser, at peer review systemet ikke er ufejlbarligt, og at der kan slippe videnskabelige undersøgelser igennem, der ikke lever op til videnskabelige standarder.

Sundhedspolitisk Tidsskrift har desuden bemærket, at klagerne i deres artikel har fremført, at tusindvis af mennesker er blevet udsat for farlige vacciner, og artiklen kan medvirke til alvorlig mistro til sundhedsmyndighederne, og at dette kan påvirke vaccinetilslutningen, hvis en ny pandemi opstår.

Brug af kilder

Sundhedspolitisk Tidsskrift har anført, at mediet har brugt tid og ressourcer på at afklare, hvorfor klagerens artikel ifølge de kilder, mediet har talt med, ikke holdt vand og på at gennemgå og udfolde kritikpunkter.

I forhold til de kilder, der optræder i artiklen, har Sundhedspolitisk Tidsskrift anført, at mediet anser både Lægemiddelstyrelsen og Statens Seruminstitut som kompetente kilder, og mediet anerkender således ikke klagerens påstand om, at de arbejder for at skjule videnskabelige data for befolkningen.

Mediet har videre anført, at det er en alvorlig sag at kritisere andres videnskabelige arbejde, hvorfor mediet også har hørt to af Danmarks dygtigste eksperter i statistik og videnskabelig metode, nemlig [Person 3], professor i statistik ved Institut for Matematiske Fag ved [Bynavn 3]s Universitet og [Person 2], dr.med., ph.d., cand.scient. og seniorforsker ved Steno Diabetes Center [Bynavn 4] samt lektor i biostatistik på Institut for Folkesundhedsvidenskab på [Bynavn 4] Universitet.

Mediet har herudover ikke kendskab til, at hverken [Person 3] eller [Person 2] skulle have interesse i sagen ud fra andet end et videnskabeligt synspunkt.

Sundhedspolitisk Tidsskrift har endvidere anført, at danske forskere er afhængige af deres troværdighed. Forskerne er blevet bedt om at vurdere konkret videnskabelig metode og dataanalyse, og mediet stiller sig tvivlende over for, at forskerne skulle sætte deres troværdighed på spil i en sag som denne.

Angreb og svar i sammenhæng

Sundhedspolitisk Tidsskrift har anført, at de tre klager sendte et langt modsvar til den kritiske artikel, som klagerne insisterede på blev bragt i sin fulde længde. Dette accepterede Sundhedspolitisk Tidsskrift, og for at give svaret god plads og synlighed, bragte mediet det som en selvstændig replik.

Artiklen med den kritiske gennemgang og replikken blev derfor udgivet synkront, og der blev linket til replikken i en tydelig tekstboks ved indledningen af artiklen med den kritiske gennemgang, og der var ved afslutningen af artiklen også indsat et link. Klagerne var imidlertid ikke tilfredse med opsætningen og krævede, at deres svar blev bragt i umiddelbar forlængelse af kritikken i artiklen. Mediet valgte at imødekomme anmodningen, og klagernes svar står nu i forlængelse af artiklen.

Da artiklen var skrevet, rettede mediet henvendelse til klagerne for at få deres kommentarer til kritikken. Mediet blev i den forbindelse af [Klager 1] gjort opmærksom på, at klagerne havde anmeldt en af kilderne, [Person 1], for injurier, da han har kritiseret deres forskning.

Sundhedspolitisk Tidsskrift har endvidere anført, at mediet ikke kan se, at dette skulle diskvalificere [Person 1] som er professor og afdelingschef for [Afdelingen] ved Statens Serum Institut, som kilde, da der endnu ikke er faldet dom i sagen, hvorfor han må betragtes som uskyldig. Mediet har hertil bemærket, at et sagsanlæg ikke bør benyttes som redskab til de facto at afskære kritik. Sundhedspolitisk Tidsskrift har i den forbindelse henvist til, at klagerne efterfølgende også har anklaget [Person 2] for injurier. Både [Person 1] og [Person 2]s arbejdspladser bakker fuldt op om dem, men mediet har bemærket, at det er ubehageligt for dem, at de bliver anmeldt for injurier, fordi de er gået ind i en videnskabelig diskussion.

Sundhedspolitisk Tidsskrift har afslutningsvist anført, at mediet har givet klagerne god tid, plads og mulighed for at komme til orde og give deres syn på sagen.

Mediet fastholder, at den påklagede artikel gengiver en kritik af den omtalte artikel. Kritikken er fremført af kompetente kilder inden for feltet, og forfatterne til artiklen har fået kritikken forelagt og har fået både tid og mulighed for at komme med et svar.

Mediets handlemåde

Sundhedspolitisk Tidsskrift har anført, at mediet besluttede at se på den omtalte artikel for at undersøge, om klagerne havde ret i, at de første batch med Pfizer mRNA vacciner gav 1000

gange flere bivirkninger end senere givne batch, da der i så fald ville være tale om en skandale.

Mediet undersøgte derfor sagen, og det stod hurtigt klart, at der ifølge mediet var et gigantisk gab mellem det, [Klager 1] og [Klager 2] havde udtalt på Twitter og i en pressemeddelelse, og hvad deres videnskabelige artikel rent faktisk konkluderede.

Mediet fandt herefter ud af, at der var noget galt med data og har i den forbindelse anført, at dem omtalte artikel bygger på data, opnået ved aktindsigt om indkøb af vacciner og registrering af bivirkninger, som stammer fra Lægemiddelstyrelsen og Statens Seruminstitut. Mediet rakte ud til de kilder, der arbejder med den indsamlede data, og hørte fra disse en sønderlemmende kritik af, hvordan klagerne havde brugt og sammenlignet data på måder, der stred mod god videnskabelig praksis.

Sundhedspolitisk Tidsskrift har videre anført, at det er vigtigt at gå kritisk til videnskabelige artikler. Mediet kontaktede derfor European Journal of Clinical Investigation, hvor klagerens artikel var trykt, for at få deres kommentar til kritikken af artiklens metodik og for at høre om, hvordan deres peer review proces foregår. European Journal of Clinical Investigation var ikke bekendt med kritikken, og da den påklagede artikel er på dansk, sendte mediet en oversat version, så European Journal of Clinical Investigation havde noget konkret at forholde sig til.

I stedet for at komme med en kommentar til Sundhedspolitisk Tidsskrift, oplyste European Journal of Clinical Investigation, at de havde iværksat en intern revision af den omtalte artikel. Sundhedspolitisk Tidsskrift har i den forbindelse videre anført, at mediet ikke den 26. juni 2023 havde fået besked fra European Journal of Clinical Investigation om, at den proces er tilendebragt.

Sundhedspolitisk Tidsskrift har herudover anført, at hvis den research, mediet havde foretaget, havde bakket op om artiklens påstand, ville mediet have skrevet dette, da dette også havde været en glimrende historie.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Jesper Rothe, Jørn Mikkelsen, Lene Sarup og John Meinert Jacobsen.

Kompetence

Pressenævnet bemærker, at det følger af medieansvarslovens § 34, at ”*massemediernes indhold og handlemåde*” skal være i overensstemmelse med god presseskik. Det er således mediet og ikke den enkelte journalist, som er part i Pressenævnets sag.

Nævnet bemærker, at det følger af medieansvarslovens § 43, at Pressenævnet træffer afgørelse i sager om, hvorvidt der er sket offentliggørelse i strid med god presseskik, jf. § 34.

Pressenævnet bemærker endvidere, at spørgsmål om, hvorvidt der er sket overtrædelse af straffelovens bestemmelser om ærekrænkelser hører under domstolene og falder uden for nævnets kompetence.

God presseskik

Korrekt information og berigtigelse

- formuleringerne bevidst vildledende pseudovidenskab

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over, at omtalen af deres artikel som bevidst vildledende pseudovidenskab ikke er korrekt, og at omtalen krænkende for dem og skadelig for deres omdømme.

Det følger af de vejledende regler for god presseetik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte. Oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforningende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende. Overskrifter og mellemrubrikker skal i form og indhold have dækning i den pågældende artikel eller udsendelse. Berigtigelse af urigtige meddelelser skal finde sted på redaktionens eget initiativ, hvis og så snart kendskab til fejl af betydning i de bragte meddelelser indgår, jf. punkt A.1, A.3, A.6 og A.7.

Pressenævnet bemærker generelt, at redaktøren i overensstemmelse med det almindelige princip om redaktørens ret til at redigere mediet som udgangspunkt er berettiget til at beslutte, hvad man vil bringe i mediet. Det vil sige, at det ligger inden for grænserne af redaktørens redigeringsret at undlade at omtale forhold, der for en af parterne eller andre forekommer centrale, ligesom det er op til redaktøren at vælge og fravælge materiale og kilder, så længe de indholdsmæssige krav til den bragte information iagttages.

Den påklagede artikel, der blev publiceret den 19. april 2023, havde ved publiceringen følgende overskrift:

”Ekspert: Forskning af bivirkninger af Pfizer-vaccine er bevidst vildledende”

Af billedteksten fremgår blandt andet:

”En række eksperter mener, at artiklen fra de tre danske forskere konkluderer på forkert grundlag og er bevidst vildledende. [...]

Af artiklens underrubrik fremgår blandt andet:

”Gav nogle leveringer (batches) af Pfizer-vaccinen mod COVID-19 så markant flere bivirkninger, at det kan sammenlignes med at spille russisk roulette? Det hævder tre danske forskere i en ny artikel udgivet i videnskabeligt tidsskrift. En række eksperter mener dog, at artiklen konkluderer på forkert grundlag og er bevidst vildledende pseudovidenskab.”

Af artiklen fremgår blandt andet:

”Konklusion om ”gode” og ”dårlige” vacciner

Resultatet er foruroligende og bør føre til flere undersøgelser, mener forfatterne. ”Sendinger af samme lægemiddel burde ikke medføre så markante bivirkningsforskelle. Det betyder, at der er noget omkring enten produktet eller proceduren, som ikke har været ensartet ved Pfizers corona-vacciner,” udtaler [Klager 2] i en pressemeddelelse, der blev offentliggjort i forbindelse med artiklen. I pressemeddelelsen skriver de også, at der har været tale om et decideret russisk roulette, hvor nogle danskere har fået en ”god” vaccine, mens andre har fået en ”dårlig”.

”De normale krav til sikkerhed og dokumentation ved nye lægemidler blev tilsidesat, da corona-vaccinerne blev nød-godkendt. Vores studie blotlægger bagsiden af medaljen. Nemlig at graden af bivirkninger ikke på forhånd var tilstrækkeligt kendt og dermed blev det nærmest russisk roulette, hvor nogle fik Pfizer-vacciner med 1000 gange flere bivirkninger end andre, som fik vacciner stort set uden bivirkninger,” udtaler [Klager 1]. Han har i flere omgange henvendt sig til Folketingets Epidemiudvalg for at få iværksat undersøgelser af batchsikkerhed. Siden artiklen blev offentliggjort den 30. marts 2023 er den ifølge [Klager 2] blevet delt over 7.000 gange på Twitter i især Japan, Tyskland, Frankrig og Brasilien. Samtidig har hun beskyldt danske medier for censur og for at være bange for at omtale artiklens videnskabelige fund.

[...]

”Vildledende pseudovidenskab

Både [Person 2], [Person 3], [Person 4] og [Person 1] afviser, at artiklens forfattere på baggrund af det eksisterende datagrundlag kan konkludere, at der er særlig risiko forbundet med små batch af Pfizer-vaccinen. De er samstemmende forundrede over, at artiklen er blevet trykt i et videnskabeligt tidsskrift som European Journal of Clinical Investigation.

Sundhedspolitisk Tidsskrift har rakt ud til European Journal of Clinical Investigation for at få en kommentar, men har ikke hørt tilbage.

[Person 2] lægger ikke fingrene imellem i sin vurdering af det metodemæssige arbejde.

”Artiklen er pseudo-videnskab i mine øjne. Forfatterne har sådan set lavet en ret simpel analyse, men de har gjort det på en bagvendt måde, som skjuler, hvad de egentlig gør. Deres inddeling af vacciner i tre grupper ser ud til at være stort set grebet ud af den blå luft, og de gør nærmest en dyd ud af ikke at ville undersøge alternative forklaringer. Det invaliderer deres studies validitet,” lyder [Person 2]s dom.”

Pressenævnet lægger til grund, at klagerne den 20. april 2023 rettede henvendelse til mediet med en række indsigelser, og at ordet ”bevidst” den 21. april 2023 blev fjernet fra overskriften, billedteksten og underrubrikken.

Pressenævnet finder, at formuleringen om bevidst vildledende pseudovidenskab fremstår som mediets opsummerende subjektive vurdering af de de udsagn, som kilderne i artiklen fremkommer med samt mediets subjektive vurdering af klagerens egen omtale af deres studie i den omtalte pressemeddelelse, og at der er tilstrækkelig dækning for formuleringen i de faktiske forhold. Nævnet har lagt vægt på, at det fremgår af artiklens underrubrik, at kritikken er rejst af en række eksperter, og at en af eksperterne i artiklen har brugt formuleringen ”pseudovidenskab”, og at dele af den pressemeddelelse, klagerne stod bag i forbindelse med deres studie, ligeledes er gengivet. Nævnet bemærker, at klagerne har fået forelagt kritikken, og at de er kommet til orde i betydeligt omfang, og at deres svar er gengivet loyalt. Nævnet udtaler ikke kritik.

Brug af kilder

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over, at de fire kilder, der udtaler sig i artiklen, er parter i sagen og dermed ikke uvildige eksperter. Klagerne har anført blandt andet, at kilderne [Person 4] og [Person 1] er ansat ved henholdsvis Lægemiddelstyrelsen og Statens Serum Institut, at kilden [Person 2] har modtaget personlige honorarer fra Pfizer, og at kilden [Person 3] har siddet i en ekspertgruppe, som er ledet af Statens Serum Institut.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at kritik bør udvises over for nyhedskilderne, i særdeleshed når disses udsagn kan være farvet af personlig interesse eller skadevoldende hensigt, jf. punkt A.2.

Nævnet bemærker, at den almindelige kritik, som mediet bør udvise over for en nyhedskilde, skærpes, når kilden ikke kan forventes at forholde sig objektivt til sagen, eksempelvis, hvor der består et konkurrenceforhold, og at mediet i disse tilfælde særligt skal kontrollere grundlaget for og rigtigheden af kildens oplysninger.

Af artiklen fremgår følgende om kilderne:

”Sundhedspolitisk Tidsskrift dækker vigtig ny forskning, og vi har derfor spurgt en række af landets førende eksperter inden for statistik og epidemiologi, om de kan bakke op om artiklens opsigtsvækkende konklusion.

Tilbage meldingen lyder enstemmigt – Nej.

Fejlslutninger

[Person 2], dr.med., ph.d., cand.scient. og seniorforsker ved Steno Diabetes Center [Bynavn 4] samt lektor i biostatistik på Institut for Folkesundhedsvidenskab på [Bynavn 4] Universitet har gennemlæst artiklen. Hans dom er kontant:

”Forfatterne skriver selv, at de ikke kan konkludere kausalitet (årsagssammenhæng, red.) på baggrund af tallene. Alligevel konkluderer de netop det i pressemeddelelsen, hvor de fremstår sikre på kausalitet, selv om det er i direkte modstrid med deres eget udsagn i artiklen, om at studier af denne type ikke kan påvise kausalitet,” siger [Person 2].

[Person 3], professor i statistik ved Institut for Matematiske Fag ved [Bynavn 3]s Universitet er enig. Hun fortæller, at en af statistikkens grundregler er, at man ikke

kan sætte lighedstegn mellem association og årsagssammenhæng, som der gøres i artiklen og den medfølgende pressemeddelelse.

”Et eksempel, jeg ofte bruger i undervisningen, er: Når der bliver solgt flere ispinde, er der flere drukneulykker. Betyder det, at det er farligt at spise is, når man skal ud at svømme? Nej, når det er varmt, bliver der solgt flere is, og der er flere, der bader,” siger [Person 3], som tidligere er kåret som årets underviser for sin evne til at formidle svære matematiske og statistiske metoder.

De adspurgte eksperter peger begge på en række dybt alvorlige fejl i artiklens statistiske metode og i datasættet, artiklen bygger på, som vi vil gennemgå i de følgende afsnit.

[...]

”Lægerne og det øvrige sundhedspersonale skulle indberette alt, hvad de mistænkte som værende bivirkninger, og vi fik rigtig mange indberetninger. Normalt får vi ikke mange indberetninger på i forvejen kendte bivirkninger eller multisyge, fordi det er svært at vurdere, hvad der er årsag til symptomerne, men lige præcis i denne periode fik vi,” siger [Person 4], ph.d. i biologi og farmakologi og [Stilling] i Lægemiddelstyrelsen.

[...]

”Artiklens forfattere begår den synd at lade læseren tro, at det, som tallene i artiklen viser, er doser, der er endt i skuldrene på danskere i det tidsrum. Det er det ikke,” siger [Person 1], professor og afdelingschef for [Afdelingen], Statens Serum Institut. Han har adgang til de selvsamme batchdata, som artiklen bygger på, og på den baggrund mener han, at der er tale om alvorlig vildledning, når forfatterne ikke nævner, at der indgår vacciner i tallene, som slet ikke er blevet brugt i studieperioden.

[...]

Vildledende pseudovidenskab

Både [Person 2], [Person 3], [Person 4] og [Person 1] afviser, at artiklens forfattere på baggrund af det eksisterende datagrundlag kan konkludere, at der er særlig risiko forbundet med små batch af Pfizer-vaccinen. De er samstemmende forundrede over, at artiklen er blevet trykt i et videnskabeligt tidsskrift som *European Journal of Clinical Investigation*.

Nævnet finder, at Sundhedspolitisk Tidsskrift ved at oplyse, hvem kilderne er, og hvor de er ansat, har givet læseren tilstrækkelig mulighed for at forholde sig til kildernes troværdighed, og at mediet i den konkrete sammenhæng ikke har overskredet rammerne for mediets redigeringsret.

Pressenævnet finder herudover, at mediet, ved at indhente en kommentar fra klagerne, der ved den første publicering blev bragt samtidig og i fuld længde i artiklen ”*Kritiserede Forskere: Vores artikel har ikke metodemæssige fejl og er grundigt gennemarbejdet*”, som der var linket til i den påklagede artikel, og som efter ønske fra klagerne efterfølgende blev bragt i forlængelse af den påklagede artikel, har udvist tilstrækkelig kildekritik ved at efterprøve den rejste kritik og i sammenhængen gengive svaret fra klagerne, så læserne selv kunne danne sig et indtryk af de kilder, der udtaler sig. Pressenævnet udtaler ikke kritik.

Angreb og svar i sammenhæng

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over, at deres svar ikke blev bragt i sammenhæng med den påklagede artikel.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at angreb og svar bør, hvor det er rimeligt, bringes i sammenhæng og på samme måde. Dette gælder i særlig grad krænkende eller skadelige udsagn, jf. punkt A.4.

Af den påklagede artikel fremgår følgende i en tekstboks i artiklen:

”De tre forskere svarer på kritikken

Sundhedspolitisk tidsskrift har bedst [Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] om at svare på kritikken fra en række eksperter, som vi har tal med. Det gør de i dette indlæg, som de har skrevet, og som vi bringer i fuld ordlyd: ”*Kritiserede forskere: Vores artikel har ikke metodemæssige fejl og er grundigt gennemarbejdet*”

Pressenævnet finder i den konkrete sag ikke anledning til at kritisere opsætningen, herunder mediets redigering af artiklen, hvor klagernes svar er bragt i en selvstændig artikel. Nævnet har lagt vægt på, at der i den påklagede artikel, før opdateringen af denne, var indsat et tydeligt link til artiklen med klagernes svar. Nævnet bemærker endvidere, at klagernes svar, efter anmodning fra klagerne, efterfølgende blev bragt i den påklagede artikel i sin fulde ordlyd. Nævnet udtaler ikke kritik.

Mediets handlemåde

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over navnlig, at Sundhedspolitisk Tidsskrift har været forudindtaget i omtalen af klagernes artikel, og at mediet har tilsidesat god presseskik ved at henvende sig til det medie, hvor klagernes artikel var publiceret.

Idet Pressenævnet bemærker, at nævnet ikke finder anledning til at kritisere den offentliggjorte artikel, finder nævnet endvidere ikke grundlag for at kritisere mediets handlemåde forud for offentliggørelsen af den påklagede artikel. Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at klagerne har fået forelagt den rejste kritik inden offentliggørelsen, og at de er kommet til orde i sammenhængen. Nævnet udtaler ikke kritik.

Pressenævnet finder ikke i øvrigt anledning til at kritisere omtalen.